

PÖYTÄKIRJA Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen viittomakielen lautakunnan 35. kokouksesta 4.9.2007.
Pöytäkirjan käänsi suomalaiselle viittomakielelle ja viitto Pia Taalas.

VIITTOMAKIELEN LAUTAKUNNAN 35. KOKOUS 4.9.2007

Aika tiistai 4.9.2007, klo 9.20–14.20

Paikka Valkea talo, 3 krs., Kuurojen Liiton suuri neuvotteluhuone A3.44

**Läsnä:
jäsenet**

Kaisa Alanne	puheenjohtaja
Pirkko Johansson	
Thomas Sandholm	
Leena Savolainen	sihteeri (poissa pykälien 1–4 käsittelyn ajan, saapui klo 10.00)
Tomas Uusimäki	
Arttu Liikamaa	
Terhi Rissanen	

vieraat	Pia Taalas	Kuurojen Liitto ry
	Päivi Rainò	Kuurojen Liitto ry

1. Kokouksen avaus.

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.20. Hän totesi kaikkien muiden olevan paikalla paitsi sihteerin, joka oli ilmoittanut myöhästyvänsä hieman. Sihteerin poissaollessa kokouksen kulku videoitiin. Hän on laatinut pöytäkirjan pykälät 1–4 kyseisen videon ja puheenjohtajalta saamiensa tietojen pohjalta.

2. Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

3. Kokouksen esityslista.

Kokouksen esityslista hyväksyttiin muutoksitta.

4. § Ilmoitusasiat.

a) Merkittiin tiedoksi yksi uusi kirja (ks. tekstiliite 1).

b) **YLE:n viittomakielisten uutisten tilanne**

Thomas Sandholm kertoi YLE:n taloudellisesta tilanteesta ja sen vaikutuksista viittomakielisiin uutisiin. Viime keväänä kävi ilmi, että YLE:n tulee karsia menojaan 1,2 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaisi noin 32 työntekijän vähentämistä. Säästön kohteeksi ovat nyt joutuneet myös YLE:n uutistoimitukset.

Viittomakielisten uutisten säästöosuudeksi oli ehdotettu mm. yhden työntekijän vähentämistä, uutislähetysten lyhentämistä nykyisestä viidestä minuutista 2–3 minuuttiin, lähetysten määrän vähentämistä ja lähetysten siirtämistä TV:stä Internetiin tai blogiksi.

Neuvottelujen lopputuloksena oli, että viittomakieliset uutiset säilyvät viiden minuutin tv-lähetysenä, mutta arkipäivinä ne eivät ole enää itsenäinen uutislähetys, vaan ne liitetään osaksi kello 18 alkavia suomenkielisiä uutisia. Tämä voi tarkoittaa mm. sitä, että viittomakielisten uutisten toimitukselta viedään uutisaiheiden valintoja koskevaa päätösvaltaa. Erityisesti pelkona on, voidaanko yhä uutisoida tärkeitä kuuroja ja viittomakielisiä koskevia aiheita vai onko viittomakielisistä uutisista tulossa vain viiden minuutin kooste suomenkielisten uutisten pääaiheista. Uutisten toimituskunnasta vähennettiin myös yksi työntekijä.

Lauantaina ja sunnuntaina Viittomakieliset uutiset lähetetään itsenäisenä ohjelmana klo 13.05 ja sunnuntaisin niitä seuraa Viikko viitottuna, joka on siis 10 minuutin kooste viikon uutistapahtumista. Positiivisena asiana Thomas mainitsi sen, että YLE kannusti heitä profiloimaan Viikko viitottuna -lähetysten perusuutislähetystä selkeämmin nimenomaan kuuroille ja viittomakielisille keräämällä lähetykseen mahdollisuuksien mukaan myös heitä koskevia uutisia.

c) Viittomakielisen kirjaston rahoitus

Kaisa Alanne kertoi, että Viittomakielisen kirjaston toiminnalle ei ole myönnetty tänä vuonna rahoitusta. Asia ei edennyt odotetulla tavalla, koska opetusministeriön henkilöstössä on tapahtunut muutoksia. Kuurojen Liitto jatkaa asian edistämistä muun muassa vierailemalla kulttuuriministerin luona ja tapaamalla joitakin eduskunnan valiokuntien jäseniä.

Viittomakielisen kirjaston yhteydessä on suunnitelmien mukaan tarkoitus tuottaa myös oppimateriaalia kouluille. Tästä alueesta vastaa Opetushallitus ja Kaisan mukaan siellä ollaankin nyt halukkaita aktivoitumaan tässä asiassa.

d) Viittomakieli äidinkielenä toisen asteen oppilaitoksissa

Kaisa Alanne kertoi, että opetushallituksen toimesta toisen asteen oppilaitosten äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen opetussuunnitelmat laaditaan vähemmistökielten ja maahanmuuttajien kielten osalta uudelleen. Uudet tekstit ovat nyt kommenttikierroksella. Opetussuunnitelmat ovat sitovia määräyksiä, joten oppilaitosten on noudatettava niitä. Suunnitelmat valmistuvat vuonna 2008 ja tulevat voimaan viimeistään 2010. Valmistumisen ja voimaantulon välisenä aikana suunnitelmia testataan käytännön opetustyössä ja saatujen kokemusten perusteella niitä mahdollisesti vielä korjataan.

Uuden opetussuunnitelman mukaisen opetuksen järjestäminen viittomakielisille ei ole ongelmattonta, sillä pätevien viittomakielen opettajien löytäminen on vaikeaa eikä viittomakielen äidinkielenä opettamiseen tarkoitettua oppimateriaalia ole lainkaan. Tilanne on siis varsin kestävä ja ei voi kuin toivoa, että uuden opetussuunnitelman valmistuminen luo lisäpainetta opetushallituksen ja -ministeriön suuntaan, jotta ne ryhtyisivät rahoittamaan oppimateriaalituotantoa.

e) Kuurojen Liiton Viittomakieliyksikkö, Kuurojen kansanopisto ja Helsingin yliopisto järjestävät Kuudennen valtakunnallisen viittomakieliseminaarin 9.–10.11.2007 Valkeassa talossa.

5. § Lautakunnan kahden edellisen kokouksen (15.2.2007 ja 4.4.2007) pöytäkirjojen tarkastaminen.

Lautakunnan kokousten 15.2.2007 ja 4.4.2007 suomenkieliset pöytäkirjat tarkastettiin, mutta viittomakieliset pöytäkirjat eivät ehtineet valmistua riittävän ajoissa.

Päätös 1:

Kokousten 15.2.2007 ja 4.4.2007 suomenkieliset pöytäkirjat hyväksyttiin muutoksitta. Näiden kokousten viittomakieliset pöytäkirjat tarkastetaan lautakunnan seuraavassa kokouksessa.

6. § Maiden ja kaupunkien viittomisto.

Pia Taalas raportoi maiden ja kaupunkien viittomiston etenemisestä. Kevään aikana varsin huolellisesti läpikäyty aineisto (noin 1000 nimiviittomaa) tallennettiin videolle toukokuussa. Viittojina toimivat vuorotellen Thomas Sandholm ja Tomas Uusimäki. Pia Taalas koordinoi kuvauksia, Arttu Liikamaa tarkkaili ja kommentoi, ja Jari Nyberg toimi kuvaajana. Tätä aineistoa käytetään perusmateriaalina, jonka pohjalta viittomisto työstetään julkaisukuntoon.

Nyt aineisto on jo editoitu ja syksyn aikana siitä on tarkoitus rakentaa tietokanta, johon kutakin viittomaa koskevat tiedot voidaan tallentaa. Tietokanta rakennetaan siten, että se toimii myös julkaisun käsikirjoituksena ja tuottaa siis aineiston Suviin vietävää viittomistoa varten.

Näin syntynyttä aineistoa täydennetään vielä opiskelijoiden tekemällä keruulla: Päivi Rainò on teettänyt nimestystä sekä Helsingin Humakissa että Jyväskylän yliopistossa ja Terhi Rissanen Turun Diakissa. Kuurojen Liitto ja Kotus pyrkivät teettämään keruuaineiston purkua tietokantoihin opiskelijoiden harjoittelutyönä.

7. § Viittomakielten kirjallistuminen Suomessa.

Aihe *viittomakielten kirjallistuminen* päätettiin tuoda lautakuntaan keskusteltavaksi, kun Kotuksen vähemmistökielten osasto ryhtyi viime keväänä laatimaan kirjaa edustamiensa vähemmistökielten kirjallistumisesta.

Puhuttujen kielten kirjallistumisen perusedellytyksenä pidetään yleensä sitä, että kielellä on kirjoitettu asu. Vasta tämän jälkeen suullisen kielenkäytön rinnalle voi tulla kielen kirjallinen muoto, voi syntyä tekstejä ja eri tyyllisiä julkaisuja. Viittomakielissä kirjoitusjärjestelmän korvaajaksi on tullut videolle tallentaminen. Toisaalta myös videolle tallentamaton viitottu tuotos voi olla kirjallisuutta, jos se muutoin täyttää kirjallisuuden tehtävän. Koska käsite *viittomakielinen kirjallisuus* on vielä osin sisällöltään ja rajoiltaan heikosti määritelty, yhtenä toiveena oli, että lautakunnassa saataisiin asiaan lisävalaistusta.

Kokoukseen oli kutsuttu tutkija Päivi Rainò alustamaan teemasta "viittomakielinen käännöskirjallisuus Suomessa". Esitys oli laaja ja syvälinen ja siitä saa hyvän kokonaiskuvan Rainòn laatimaan oheisaineistoon tutustumalla (ks. [tekstiliite 2](#)). Oheisaineistossa on myös mielenkiintoinen luettelo ensimmäisistä, vuosina 1982–1989 Kuurojen kulttuuripäivillä tehdyistä viittomakielisistä kaunokirjallisista videotallenteista.

Esityksen keskeinen tema oli siis käännöskirjallisuuden rooli kielen kirjallistumisprosessissa. Rainò kertoi suomenkielisen kirjallisuuden synnystä 1800-luvulla ja vertasi sitä viittomakielisen kirjallisuuden syntyyn sata vuotta myöhemmin. Molemmissa pysyttäydään aluksi pitkään pääasiassa käännöskirjallisuudessa: mallia ja sisältöä orastavaan omakieliseen kirjallisuuteen haetaan toisenkielisestä, pidemmän kirjallisen perinteen omaavasta kirjallisuudesta.

Keskustelussa pohdittiin muun muassa sitä, kuinka kuurojenyhteisössä ja viittomakielisten keskuudessa ajatus romaanin viittomisesta videolle tuntuu yhä kovin uudelta. Erilaisia asiatyyllisiä tallenteita pidetään nykyään itsestäänselvytenä, mutta kaunokirjallisuus nähdään toisin.

Lautakunta mietti, kuinka se voisi osaltaan edistää kotimaisten viittomakieltemme omakielisen kirjallisuuden syntyä. Keskustelun lopputuloksena syntyi idea viittomakielisestä novellikilpailusta.

Päätös 2:

Päätettiin järjestää "Viittomakielinen novelli -kilpailu" ensi vuonna Kuurojen kulttuuripäivien yhteydessä Ahvenanmaalla. Sihteeri vastaa kilpailun järjestelyjen koordinoinnista. Kilpailu järjestetään mahdollisesti yhteistyössä Kuurojen Liiton kanssa.

8. § Muut esille tulevat asiat.

a) Viittomakielen lautakunnan 10-vuotisjuhlaseminaari

Päätös 3:

Viittomakielen lautakunnan 10-vuotisjuhlaseminaari päätettiin järjestää Kotuksen auditoriossa 4.12.2007 klo 13–15.

b) Mobiilisanakirja

Terhi Rissanen kertoi hankkeesta, jonka tavoitteena on tuottaa kännykällä käytettävä useamman eurooppalaisen viittomakielen ja puhutun kielen sanakirja. Sanakirja olisi suunnattu nuorille ja teemana olisi matkaillessa tarvittava sanasto. Ohjelmiston olisi tarkoitus toimia myös eräänlaisena kääntäjänä. Viittomia kustakin viittomakielestä olisi noin 1200–1300. Sanakirjan käyttäminen ei olisi täysin ilmaista.

Hankeen käynnistäjänä on toiminut Kriska Rudzinski ja tähän mennessä kiinnostuksensa osallistua hankkeeseen ovat osoittaneet Sonera, Sitra, Diak ja Kuurojen Liitto.

c) Signet

Terhi Rissanen kertoi suunnitteilla olevasta projektista, työnimeltään Signet. Hankkeen teemana on kuuron viittomakielisen henkilön verkostoituminen Euroopassa. Hankkeen kuluessa kussakin mukana olevassa maassa tehdään selvitys maan potentiaalisista toimijoista, kuten yhdistyksistä, oppilaitoksista ja yrityksistä ja nämä tahot saatetaan yhteen. Kartoitetaan millaisia projekteja on suunnitteilla tai jo käynnissä ja tiedot näistä kerätään helposti kaikkien saataville. Lopputuloksena syntyisi euroopanlaajuinen tietopankki erilaisista viittomakielisten kuurojen elämään liittyvistä hankkeista. Käynnissä olevasta hankkeesta voi ottaa mallia tai esimerkiksi havaita, ettei kannata aloittaa omaa hanketta, kun toisessa maassa on jo tekeillä tuote, joka pienin muutoksin soveltuu myös oman maan kuuroille. Säästyy aikaa ja rahaa, kun voi tukea toinen toisiaan ja vaihtaa tietoa. Ongelmanahan on tällä hetkellä se, etteivät edes Suomessa eri tahot usein tiedä toistensa vireillä olevista hankkeista.

Signet-hanketta koordinoi Ranska ja vetäjänä toimii englantilainen konsultti. Seuraava vaihe olisi hakea sille Suomessa kansallista rahoitusta.

d) Terhi Rissanen kertoi vielä kuurojenkoulusta, jonka unkarilainen kuuro on perustanut maassaan pieneen kuntaan. Koulussa on yhteensä noin 40 oppilasta, he ovat eri-ikäisiä ja osa heistä on ammattikoululaisia. Oppilaat tulevat kouluun lähialueilta ja he, joille on aikaisemmin ollut vaikeaa lähteä kouluun kauemmas, voivat nyt käydä koulua.

Unkarista on saatu myös hyvää materiaalia muun muassa viittomakielen tulkikoulutukseen ja kuurojen opetukseen.

9. § Seuraava kokous.

Sihteeri selvittää seuraavan kokouksen ajankohdan.

10. § Kokouksen päättäminen.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.20.

Vakuudeksi

Kaisa Alanne
puheenjohtaja

Leena Savolainen
sihteeri

Tekstiiliite 1. Suomalaisen viittomakielen lautakunnan 35. kokous 4.9.2007, 4. §
Ilmoitusasiat, kohta a.

Julkaisuja:

Johnston, Trevor & Adam Schembri 2007. *Australian Sign Language (Auslan). An introduction to sign language linguistics.* New York: Cambridge University Press.

Viittomakielinen käännöskirjallisuus Suomessa

Päivi Rainö
21.4.2005

Sisältö

- Käännöskirjallisuuden tehtävästä, esimerkkinä 1800-luvun suomi
- Viittomakielisen käännöskirjallisuuden alkuvaiheista Suomessa
- Viittomakielelle käännettyä kirjallisuutta, esimerkkinä Kullervo (Kalevala)

Käännöskirjallisuuden tehtävästä, esimerkkinä 1800-luvun suomi

- lähteenä Outi Paloposki 2004: Suomenoskirjallisuus 1800-luvun alkupuolella. – Katja Huomo, Lea Laitinen ja Outi Paloposki (toim.), *Yhteistä kieltä tekemässä. Näkökulmia suomen kirjakielen kehitykseen 1800-luvulla*. Helsinki: SKS.
- kääntämisellä suuri merkitys kansankielten **kirjallistumiselle** uskonpuhdistuksen jälkeen Euroopassa
- Suomessa käännettyä **kaunokirjallisuutta vasta 200 vuotta**: 1800-luku suomentamisen pioneerivaihetta
- tätä varhemmat tekstit uskonnollisia tai laki- ja hallintotekstejä (pääosin käännettyjä)

Kehitykseen vaikuttivat lisäksi:

- (kieli)poliittiset muutokset; sensuuri
- kansallisuusaate
- muu kehitys
 - lukutaidon leviäminen
 - koulu- ja kirjastolaitosten kehitys
 - kirjatutannon ja kustannustoiminnan kehittyminen/teollistuminen

>

>> Kirjallisen ja kulttuurisen kentän kasvu

- synnytti tarpeen kehittää kirjallisuutta ja kieltä eri aloille > suomennostoiminta muuttui ja lisääntyi
- synnytti keskustelun
- käännösten roolista kielen normittamisesta ja normittumisesta
- yleiskielen roolista ja kielen rekistereistä

Ensimmäiset kaunokirjalliset suomennokset

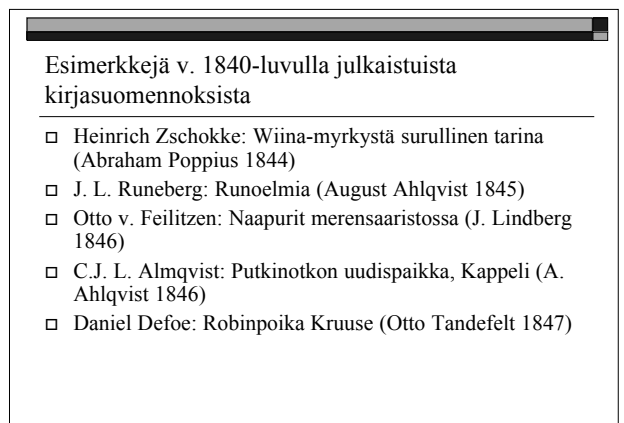
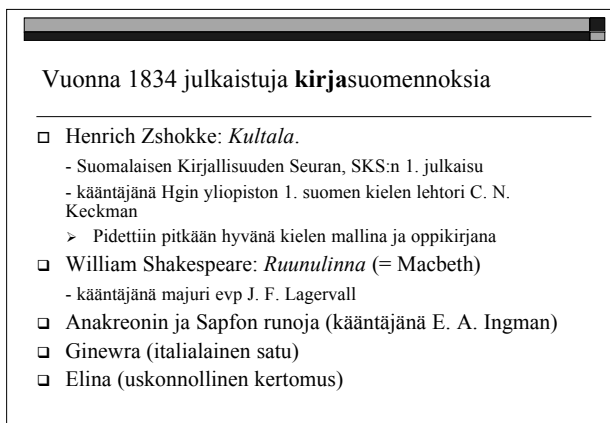
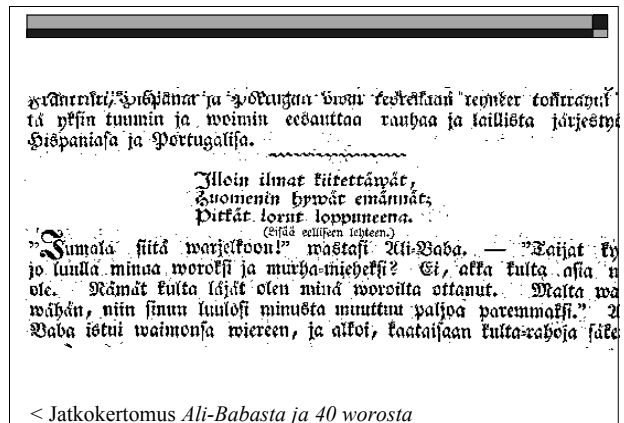
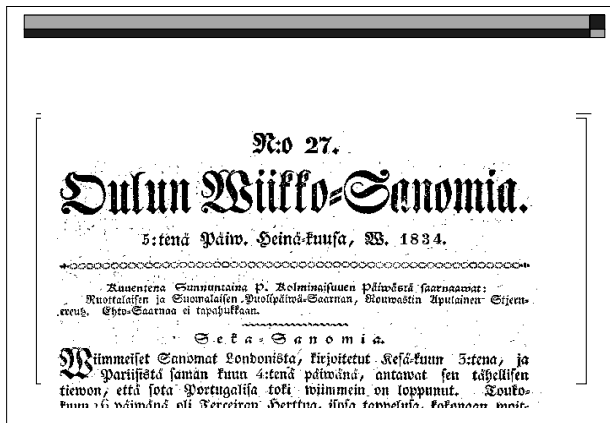
- 1820-luvulta lähtien
- aluksi lehdissä ja aikakauskirjoissa
- myös tarinan **muoto** omaksuttiin käännöksen kautta: v. 1825 *ensimmäinen kirjallinen jatkokertomus (följetongi)*

Kaunokirjallisuus vs. muu kirjallisuus 1800-luvulla

- uskonnollinen...maallinen kirjallisuus
- kaunokirjallisuuden perustana Raamattu
- lasten...aikuisten kirjallisuus
- valistava ja hyödyllinen *romaanin* muodossa
- ”kaunokirjallisuutta” romaanit ~ draama ~ runous ~ uskonnollinen ~ ei-uskonnollinen romaani kirjallisuus = suomennoskirjallisuutta

(< Outi Paloposki, 2004)

Kohde- ja lähtökielen ilmaiseminen käänöksissä

- korostaminen vaihdellut eri aikoina: 1800-luvulla suomessa kohdekieli lähtökieltä tärkeämpi
- lähtökieltä tai kirjailijan ~ alkuperäisteoksen nimeä ei kirjoissa usein mainittu *)
 - < kirjoja käännettiin välikielistä eikä suoraan alkuteoksista *)
 - < teosten saatavuus, kielitaitojen puutteellisuus *)

Kohdekielen eksplikointi

- *kääntää* jo Agricollalla, *suomentaa*-sanon ensiesiintymä Turun Wiikko-Sanomissa 1820
- vrt. **englishing* 1500-luvun englannissa
- **verdeutschen* 1700–1800-luvun saksassa
- **förswenska* 1500–1800-luvun ruotsissa
- vrt. *traduit au québécois* (2000-luvun Québecissä!)
- kääntää viittomakielelle ~ viittomakielistä ~ (-kielentää)?

= Uusien käännöstopojen termittyminen

- syynä käännöstopojen lauantuminen = uusien käännösstrategioiden luominen
- < siirtyminen pyhien tekstien uskollisesta kääntämisestä vapaampaan kääntämiseen
- verdeutschen* = 'vapaa kääntäminen' = tekstien kotouttaminen saksalaisiksi
- (< Piotr Kuhiwczak, 1995)

Käännöksen 'vapauttaminen'

- vapaus luoda tekstiä kohdekulttuuriin sopivaksi
- tekstin kotouttaminen = keino luoda omaa kirjallisuutta
- ⇒ Muiden maiden kirjallisuutta voitiin kääntämällä "omistaa", "luoda uudelleen", muokata, "käyttää oman kirjallisuuden pohjana"; vrt. *Ruunulinna* *)

Käännökset appropriaation välineenä

- käännökset toimivat välineinä kulttuurituonnille & muiden kansakuntien kirjallisuuksien haltuunottamiselle, ”omistamiselle”, appropriaatiolle
- vrt. 1700-luvun lopussa Schlegelin tekemät Dante- ja Wielandin Shakespeare-”saksannokset”
- käännösten kohteena kanonisoitu kirjallisuus, valistava kirjallisuus

Käännökset luovat uutta kirjallisuutta

Kääntämisen strategiat ja funktiot yhdistyvät

- kääntämisestä tulee ”imitaatiota”;
- vrt. tyylilajien ja kirjallisuuden lajien harjoittaminen esim. renessanssin aikana
- tekstien kotouttaminen, sijoittaminen uuteen ympäristöön *)

Kääntää = ’haltuunottaa’? ~ -nintaa = ’valloittaa’?

Kielen historian, maan historian luominen käännösten kautta:

vrt.

- ”käännökset rakensivat englanninkielistä kirjallisuutta ja Englantia kansakuntana”
 - ”jopa kuningatar Elisabeth englanninsi” **)
- *Ruunulinna* (Macbeth): mittana vanha kansanruno; hahmot suomalaisesta mytologiasta *)

Käännösten tehtävästä 1800-luvun suomessa

- valistavan, hyödyllisen, huvittavan lukemisen tarjoaminen, esim.:
 - sivistyneiden juomatapojen levittäminen
 - klassisen kirjallisuuden tarjoaminen (kreikkalaiset teokset, pohjoismainen kirjallisuus; Shakespeare, sadut)
- oman kirjallisuuden luominen, perustaminen:
 - > suomentamisesta tuli kansallinen projekti, jotta ”kansa saisi kirjallisuuden”
 - > mukana mm. Snellman, Lönnrot > ”Suomalaisen Kauniskirjallisuuden Yhdyskunta” > Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, SKS

Kääntäminen ja kansalliskirjallisuuden synty

- kielen kehittäminen
 - > ”kieli harjaantuu kun sitä harjoitetaan”
vrt. engl. kääntäjät 1500-luvulla ”kielen kehittäjiä” (*refiners*), Ranskassa ”ravinnon antajia”
- sanavarojen lisääminen, uusien lajien ja muotojen tuominen kirjallisuuteen, vieraan maailman esittelemine
- kielen rikastuttaminen yleistä kääntäjien apologioissa (esipuheissa, puolustuspuheissa käännökselleen)

Käännökset kielen kehittäjinä 1800-luvun suomessa

- murteiden ja vanhan kirjasuomea edustavan kielen vaihtelu + kielellisten mallien puute
- ei yleisesti hyväksyttyä käsitystä siitä, millainen pohja kirjakielellä tulisi olla
- käännöksissä ja niistä käydyissä keskusteluissa näkyy ’suhde vieraaseen’: vieraan vaikutuksen (*svetisisimit*, vieraat tyyli/muodot) tai ”kansalle ominaisen tyylin ja puhtaiten muotojen” etsiminen *)

Kielenviljelyn metaforien symboliikka

- 1800-luvulla kirjoittajien vaikea ilmaista itseään tieto- ja oppisanojen, mallien ja ilmaisukeinojen puutteen takia:
 - kieli ”kankianlaista”, ”raakaa”
 - samalla kuitenkin ylistettävän hyvää:”asiat Isäin puheella puhutut saavuttavat aina likemmin sydäntä” (C. N. Keckman, 1834)
- < tyyppillisiä metaforia kansankielten kehityksessä.
Kahtalaisuus näkyy kielen kehittäjien kannanotoissa kaikkialla maailmassa kansankielten kehityksen siinä vaiheessa, kun niistä ollaan muokkaamassa kansallisia symboleja (Joshua Fishman, 1997).

Käännökset ja käännösvalinnat edustavat valtaa, ergo...=>

- Mitä viittomakieleen on käännetty => suomalaisen kulttuurin kuva? ~ viittomakielisen kulttuurin kuva?
- Kuka kääntää/on kääntänyt viittomakielessä?
- Kenellä on valta? <valta teosten valinnassa? kääntäjän valinnassa?
- Kääntäjän ”valta”< kenen kieli, kieliperintö, kenen ”kasvot”näkyvät ja mallintavat kieltä
- Minkä näköiseksi viittomakieli muodostuu tulevaisuudessa?
- Kenen kieltä käännösten kieli edustaa?
- Mikä on ”hyvää viittomakieltä” käännöksissä?
- Mikä on K1 – K2-kielisten käännösten suhde viittomakielisessä kirjallisuudessa?!

...ergo (2):

- Ketkä keskustelevat vk-käännöksistä?
- Mitkä ovat keskustelun aiheet?
 - sanasto, morfologia?
 - kielen ”murre-/rekisteriperusta”; muut kielelliset valinnat?
 - käännösten rooli: mitä käännösten arvellaan tarjoavan kehityksessä olevalle viittomakieliselle kirjallisuudelle?

Ensimmäisiä viittomakielisiä kaunokirjallisia tallenteita Suomessa

Päivi Rainò
21.4.2005

Ensimmäisiä viittomakielisiä kaunokirjallisia tallenteita
- v. 1982 Kulttuuripäivät Kouvolassa

- ErkkiSivonen ja Risto Rautanen: **Väinämöinen ja Joukahainen** *)
 - Mikkelin Kuurojen Yhdistys: **Mustalaislauluja** (kuoroesitys; *)
- Näytelmät:
- Mikkelin kuulovammaisten koulu: **Don Juan** *)
 - Jyväskylän Kuurojen Yhdistys: **Kauppa-Lopo käy rouva Kortmanin talossa** (Minna Canth)
 - Helsingin Kuurojen Yhdistys: **Romeo ja Julia** (Shakespeare)

Ensimmäisiä viittomakielisiä kaunokirjallisia tallenteita
- v. 1982 Kulttuuripäivät Kouvolassa

Lausunta:

- Aira Passi: **Eilen - tänään - huomenna** (Anna Korpela)
 - Markku Jokinen: **Vaiheet** (Herman Hesse)
 - Eila Kyyrönen: **Kaukametsä** *)
 - Helena Lehtomäki: **Koulutie**
- Kaksinlausunta:
- Pirkko Johansson ja Pirkko Janhonen: Keväällä
 - Aira Passi ja Elisabeth Laurila: **Opriksella** *)

Ensimmäisiä viittomakielisiä kaunokirjallisia **tallenteita**
- v. 1984 Kulttuuripäivät Kuopiossa

Lausunta

- Kotisauna** / Aili Paavola
- Tulppaani / Irma Frondelius
- Karjalan kunnailta** / Pirkko Janhonen
- Olemisen riemu (*varsinainen viittomakieli*) / Markku Jokinen
- Talvelta keväälle (*varsinainen viittomakieli*) / Jouni Antikainen
- Maailma on paha (*varsinainen viittomakieli*) / Teija Mustonen
- Leivopari** (*varsinainen viittomakieli*) / Leena-Maija Kaasalainen, Otto Manninen
- Vahtikoira (*varsinainen viittomakieli*) / Helena Lehtomäki

Ensimmäisiä viittomakielisiä kaunokirjallisia **tallenteita**
- v. 1984 Kulttuuripäivät Kuopiossa

Kaksinlausunta

- Väliaikainen** / Aili Paavola ja Anja Ojantakainen
- Yksi ruusu on kasvanut laaksossa** / Pirkko Johansson ja PirkkoJanhonen
- Metsäkukkia** / Anja Mikola ja Eira Rantanen

Kerronta

- Juha Mieto Sarajevossa / Jorma Rantala
- Näkö ja kuulo / Erkki Sivonen
- Pipan kommelus / Mirja Metsämäki

Ensimmäisiä viittomakielisiä kaunokirjallisia **tallenteita**
- v. 1986 Kulttuuripäivät Oulussa

käännökset:

- Johanna Lehtomäki - Marita Saunamäki: **Haiku-runo**
- Jaana Virtanen - Pia Koivula: **Jaa - jaa!** (Eino Leino)
- Ritva Hummelin: **Näin unta kesästä kerran** (Eino Leino)
- Aili Paavola: **Haave-elämä** (Kaarlo Sarkia)

alkup. viittomakieliset

- Mirja Metsämäki - Irma Frondelius: Oraalinen aika
- Pirkko Janhunen - Pirkko Johansson: Vuodenajat
- Tuija Mustonen: Naamio
- Kimmo Leinonen: Kaukaisella saarella

Ensimmäisiä viittomakielisiä kaunokirjallisia **tallenteita**
- v. 1986 Kulttuuripäivät Oulussa

kuoroesitykset

- Turun Kuurojen Yhdistys: **Merimieslaulu**
- Jyväskylän Kuurojen Yhdistys: **Elämän kauneus** (P. Mustapää)
- Porin Kuurojen Yhdistys: **Keväällä** (Irene Mendelin)

kerronta

- Aili Paavola: Näin se alkoi
- Jorma Rantala: Uuteen asuntoon muuttaminen
- Pekka Rissanen: Pidä ympäristö siistinä

Ensimmäisiä viittomakielisiä kaunokirjallisia **tallenteita**
- v. 1989 Kulttuuripäivät Lahdessa

Pariesitys

- Olet aina ystäväni / Kaisa Alanne & Tarja Sandholm
- Kaivotiellä**/ Eino Vuorela; Ritva Hummelin & Marjatta Tunturi
- Itkevä huilu**/ Larin-Kyösti; Helena Lehtomäki & Anja Lehtola
- Lintu ja lapsi / Kirsi Keskinen & Päivi Johansson

Lastennäytelmä

- Tuhkimo** / Jyväskylän kuurojen yhdistys

Kuoroesitykset

- Aika on/ Katri Kosonen; Porin kuurojen yhdistys, joht. M. Jarva
- Taiteemme** / Eino Leino; Jyväskylän kuurojen yhdistys, joht. Marjatta Tunturi
- Tuulen tie** / Carl Borenius ; Helsingin kuurojen yhdistys, ohj. Terttu Martola